

БЕОГРАДСКЕ ОПШТИНСКЕ НОВИНЕ

ИЗЛАЗИ НЕДЕЉНО ЈЕДАН ПУТ

ЦЕНА ЗА СРБИЈУ:

НА ГОДИНУ	6 дин.
НА ПОЛА ГОДИНЕ	3 "
ЗА СТРАНЕ ЗЕМЉЕ НА ГОДИНУ	9 "

НЕДЕЉА 3. ОКТОБАР 1893.

ЦЕНА ЈЕ ОГЛАСИМА 6 ПР. ДИГ. ОД ВРСТЕ

ПРЕТПЛАТУ ВАЉА СЛАТИ УПУТНИЦОМ НА ОПШТИНСКИ СУД
А СВЕ КОРЕСПОНДЕНЦИЈЕ НА УРЕДНИКА

Рукописи не враћају се

Неплаћена писма не примају се.

ОДБОРУ ОПШТИНЕ БЕОГРАДСКЕ

Надзорна комисија за електрично осветљење вароши Београда, састала се 2-ог овог месеца да констатује стање ралова предузетих у том смислу, као и да их упореди са одговарајућим одредбама уговора. И комисији је част да о томе свом послу поднесе одбору општинском следећи извештај.

1 На првом месту комисија је констатовала да је повластичар подигао према чл. 3. уговора, једну централну радионицу за произвођење електр. струје по плану, који је комисија одобрила, с том само напоменом, да та радионица није подигнута на земљишту, које би му општина имала бесплатно уступити на тај циљ, (чл. 4) већ на земљишту, које је повластичар, по одобрењу комисије и одбора сам купио.

2. У централној радионици намештене су справе за кретање електричних машина (чл. 7). То су три хоризонталне парне машине система „Corliss“; брзина обраћа осовине па дакле и замајца сваке такве машине износи 60 пута у минути. Те три парне машине праге у другом одељењу радионице три парна мултитубуларна казана система „В beock Vilcox“. У истом одељку зграде намештен је велики филтар за пречишћавање воде и два метална резервоара за воду. као и остали прибор, потребан за такву врсту инсталација.

3. Кретање парних машина преноси се помоћу девет, односно дванаест трансмисионих точкова на девет динамо електричних машина за произвођење електричне струје (чл. 8). Све те машине дају једносмислену струју (чл. 20). Оне су намештене у три групе, тако да сваку групу окреће по једна парна машина. У свакој групи има две машине система „Edison“ за струју нискога напона од 120 до 150 волата и једна машина система „Edison Sprevy“ са напоном од 2000 волата. Поред машина постављен је нарочити табло за распоред струја а с друге стране потребан број фидера за гранање струје по вароши. На табло-у се налазе регулатори, прекидачи,

амперметри, волтметри, комутатори, громовоће и тако даље, распоређени на начин згодан за лако руковање. У опште цела је радионица подигнута и уређена тако, као што се то и на другим местима ради, те се може рећи да је правилан рад осигуран (чл. 11).

Осим поменутих девет динамо машина има још једна десета намештена над бунаром за воду и која окреће центрифугалан шмрк намештен у самом бунару.

У машинском одељењу радионице направљена је једна светла и једна мрачна комора са црно обојадисаним, дуваровима за фотометарске пробе са потребним справама (чл. 48).

4. Према природи горе поменутих динамо машина, оне могу произвести свакога сахата 441300 вата електричне енергије, којом се, *поред* предвиђених лампа за варошко осветљење може палити још преко 5400 лампа сијалица. Пошто је цела инсталација тако удешена да у редовним приликама раде две парне машине а да трећа служи за резерву, то се у обичним приликама може, сем утврђеног варошког осветљења палити још преко 3000 лампа сијалица, а то јепрема садашњим приликама довољно. Према томе су и одредбе члана 9 уговора испуњене.

Спровођење је привремено извршено ваздушним спроводницима по целој вароши. Један и то најважнији део тих спроводника ваздушних замениће се у одређеном року подземним, о чему је већ одбор општинских своје решење донео (чл. 12.) Спровођење је пак тако изведено, да је све варошко осветљење подељено у четири засебна ланца, два за пламене а два за сијалице лампе; један ланац из сваке те групе пали лампе које горе само до 11 сати а други оне лампе које горе целу ноћ. Утврђивање оних ваздушних спроводника, који иду преко приватних и јавних грађевина није извршено свуда по одобреним моделима и могу остати такви само дотле докле то сопственици дотичних грађевина буду дозволили (чл. 15 и 16)

6. Цео је варошки рејон подељен у

два дела и у њима распоређене пламене и сијалице лампе, у смислу чланова 17 и 18 уговора. Место сваке поједине лампе учртано је у нарочити план варошки и копија таквог једног плана предата је концесионару у своје време (чл. 20 тачка I)

7. Комисија је у току инсталације а на нарочиту понуду концесионареву ступила у преговоре ради замене 600 лампа сијалица са 130 пламених лампа а у смислу чл. 19 уговора. Ти су преговори према једном писму повластичара од 3 Јуна, имали бити прекинути 8 Јуна ове године, премда одбор општински још ни до данас није никако дефинитивно решење донео по тој ствари.

Намештање стубова за лампе обе врсте и један део конзола за лампе сијалице извршено је на тачкама које је такође комисија претходно утврдила (чл. 21.) Међу тим, конзоли многих лампа сијалица утврђени су на дрвеним дирекцима, што комисија није одобрила и што се не слаже са одредбама чл. 21. угов.

9. Испитивању и оверавању чланова 23, 24 и 25 уговора, комисија није могла приступити с тога, што су то послови, који се могу предузети тек пошто се призна, да је цела инсталација довршена што у ствари није, као што се то види из овога: комисија је на лицу места констатовала да је намештено 65 плам. лампа у улицама предвиђеним чланом 17. Што се тиче 1000 лампа сијалица, које предвиђа чл. 18. за остале улице, комисија је нашла, да је намештено свега 422 лампе у разним деловима вароши што у осталом потврђује и нарочити акт и план, који је концесионар упутио г. председнику општине 30 Јула ове године. Из тога разлога, што инсталација није довршена, комисији није стављен на расположење ни детаљан план инсталације, предвиђен у чл. 21. тач. II.

Према томе комисија констатује, да повластичар није испунио све одредбе члана 56. уговора.

Завршујући овај свој извештај надзорна комисија за електр. осветљење вароши Београда напомиње, да о осталим чланови-

ма уговора није ништа говорила с тога, што су они такве природе да се о њима, овом приликом не може ништа рећи

3. Септембра 1893 год.
у Београду.

Надзорне комисије за електрично осветљење
Београда:

ПРЕДСЕДНИК:

Ђ. М. Станојевић

ЧЛАНОВИ:

Др. Павао Поповић
Милан Капетановић
Милутин Ј. Марковић

Као што се из поднесеног извештаја надзорне комисије за електрично осветљење види, повластичар тога предузећа, није испунио све обавезе које је на се примио уговором, те према томе, општина београдска имала би право да се користи одредбама члана 56. уговора. Али желећи дати доказа о свом добром расположењу према предузећу о коме је говор, комисији је част предложити одбору општине београдске да продужи повластичару рок за довршење поменутих инсталација али само под овим погодбама:

Чл 1. Повластичар се обвезује да у што краћем року доврши намештање недовршених лампа сијалица и да за време, док се уговором утврђени број сијалица не постави (о чему има комисија своје решење донети), повластичар је дужан све, сада већ постављене лампе оба система бесплатно осветљавати по часовнику, који за одговарајуће доба године буде вредно и који ће комисија повластичару поднети одма по његовом пристанку на ове услове. Концесионару стоји на вољи, да ново намештене сијалице осветљава или одма или по довршењу целокупног броја тих лампа, предвиђеног чл. 18 уговора. Ако повластичар, са намештањем целокупног броја лампа сијалица не би био готов до 1 Ја-

нуара идуће године, он је дужан у свима опшћинама, у којима сијалице не би биле намештене, осветљавати опшћинске петролеумске лампе (фењере) о свом трошку и без икакве накнаде од стране општине, све док целокупни број сијалица не постави.

Чл 2. Раније постигнут споразум, који је одбор опшћински усвојио у својој седници од 3 Маја ове год. и по коме је повластичар обавезан да извесан део ваздушних спроводника замене подземним о свом трошку, и у току од 4 године, комисија мења на овај начин: концесионар је дужан у току од две године, све оне ваздушне спроводнике заменити подземним, где има два или више од два стуба или где има један стуб са подупирачем као и све оне, где на једном стубу буде више од једанаест спроводника. За све време замењивања ваздушних спроводника подземним, осветљење вароши не сме се прекидати. Да би се тачно одредио рок и трајање ове обавезе, комисија утврђује: концесионар је дужан у року од три месеца од дана његовога пристанка, поднети комисији планове подземних спроводника о којима се овде говори на одобрење. Од дана кад се ти планови одобрени доставе повластичару, почиње двогодишњи рок који је горе споменуто. Ако би повластичар у своме раду око замене надземних спроводника подземним био сиречен каквим елементарним или каквим другим непредвиђеним узроком који од њега не зависи, он ће бити дужан позвати надзорну комисију да она констатује ту препреку и да му о томе писмено потврду изда. Надзорна ће пак комисија са своје стране писмено извести повластичара кад буду те препреке престале и кога дана мора своје радове наставити. Све оно време, које комисија на горе поменути начин буде огласила као немогуће за рад, не ће се узети у рачун при одређи-

вању горе поменутог двогодишњег рока. Али ако повластичар поменуто ваздушно спровођење не би заменио подземним у горе утврђеном двогодишњем року, он ће бити дужан бесплатно осветљавати целу варош почев од истека горе поменутог двогодишњег рока на све до свршене замене напред утврђених надземних спроводника, подземних.

Чл 3. повластичар је даље дужан, дрвене диреке осталих ваздушних спроводника заменити гвозденим по моделима које комисија буде одобрила и које ће модели концесионар поднети комисији у року од четири месеца од дана кад на ове услове приставе. Рејон варошки у коме ће се та замена дрвених диреке гвозденима извршити утврђује се на овај начин: Од почетка Душанове улице на дужином њеном, за тим Видинском, болничком, палилулским тргом, тимочком улицом, фишегциском, Београдском, писарском, војничким пољем до краја кнез Милошеве улице, за тим цветном, железничком, споменничком поред железничке станице новим путем према савској обали, том обалом, богојављенском улицом, горњим и доњим градским пољем до почетка Душанове улице. По себи се разуме да и све именоване улице и поља спадају у тај рејон. У томе ће рејону повластичар извршити замену на првом месту у већ регулисаним улицама а по реду који му буде комисија назначила приликом одобрења модела, за гвоздене диреке. У нерегулисаним улицама поменутог рејона остаће дрвени диреке само до њиховог регулисања, па ће се и они по извршеном регулисању заменити гвозденим. Рок за извршење те замене дрвених диреке гвозденим утврђује се на четири године, почев од дана одобрења модела; код овог се рока не ће водити рачун о елементарним и другим сметњама ако их буде, као у претходном члану.

СРПСКИ УСТАНИЦИ ПРОТИВУ ТУРАКА

У В Е З И

СА НАРОДНИМ СВОБАДА У ТУБИНИ

од 1459.—1814. године.

ИСТОРИЈСКА РАСПРАВА

У ДВА ДЕЛА

НАПИСАЛИ

Р. АГАТОНОВИЋ И Ј. М. СПАСИЋ.

(Академијски Савет Вел. Школе наградио првом видовданском наградом општ. београдске).

МОТО:

— „Пора намъ перестать быть умными чужимъ умомъ и славными чужою славою“ (Време је да престанемо мудровати туђом памећу, и славити се туђом славом).

Карамзин.

(НАСТАВАК)

Свађа дође и до отворене буне, кад несрећни и лакоумни Стефан утече Турцима, не устежући се примити мухамедову веру, добив име *Мехмед-бег*, доцније

постаде беглербег румелијски и велики везир. Друга два брата, чим назру опасност од Турака понудише своје земље под заштиту — по Хамеру — угарскоме краљу а по оном писму архива млетачкога, „Млечима, па чак и напуљском краљу, коме се нудио млађи брат Влатко.“ Така неслога, разуме се, јако је потресла и иначе слабу Херцегову кнежевину.

Ну још јаче њеном опстанку попретише сами Турци, тиме, што уведоше у Босну, одмах после бегства Матијина испред Зворника, неку врсту обновлења традиционалне босанске политике. Видећи, да се противу великог нерасположења српскога народа не могу лако утврдити у Босни, што се нарочито јасно огледало у последњој војни, Турци, да би народ за се придобили, поставе великог везира у Босни, са звањем и влашћу краља босанскога, обновивши и сва мања властоска звања, од којих многа добише потурчени Срби.⁽¹⁾ Видећи, како су негдашњи босански Патарени, а сада само са промењеним именом, Мухамеданци, тако добро награђени, и херцеговачки Патарени, где их после пада Босне још понајвише беше, радо ступаху под за-

штиту султанову; а кад његова војска продираше крајем 1465. или почетком 1466. г. у Херцеговину, они је свуда радосно дочекиваху. Непатаренски народ из села разбеже се у горе и планине, да се спасе турске пљачке. Градови се неки истина храбро одупираху, али узаман, кад поједини срамно главу приклањаху. Турци тако један по један освоје све градове и целу Херцеговину. Али држећи се новог система политике своје у завојеваним земљама, не хтеше ни Херцеговини уништити са свим политичку егзистенцију, већ оставише браћу, да и даље владају, али само под сизеренством једнога турскога бега, и да плаћају султану одређени данак.⁽²⁾ Тако је неслога браће Херцеговића ускорила пропад политичке самосталности оне српске покрајине, која је природним положајем била позвана, да бар последња очува кандило српске слободе и самосталности. Овог пута није ни славни Дубровник поштеђен од турске посете. Кад Турци освојише сву Херцегову земљу, морадоше и Дубровчани примити једног тур-

(1) Engel v. H. J.: Allg. Welthistorie, B. III. одск. Gesch. v. Servien, S. 430. — Hammer v. J.: Gesch. d. osm. Reiches, B. I. S. 493. — Rački Fr. dr. y Rad-y jugosl. akad. kn. VIII. стр. 174.

(2) Smičiklas T.: Povj. hrv. kn. I. стр. 636.

Пошто су овим рејоном обухваћена у главне четири варошка кварта, повластичар ће бити дужан у свакој години поменутог рока свршити по један квартал и то најпре варошки, па онда теразијски, савамалски и врачарски.

Чл 4. Желићи невојеродно испитивати резултате једносмислене и наизменичне струје за јавно и приватно осветљење, комисија тражи да концесионар, поред постојећих динамоелектричних машина за једносмислену струју постави о свом трошку у својој радионици још једну или две динамо машине било за обичну било за ротаторну (полифазну) наизменичну струју. Даље комисија одређује овај део врачара који лежи између фишегцијске и кнез Милошеве улице да се на њему планом одређени број лампа пали наизменичном струјом али да се и та замена једносмислене струје наизменичном има извршити у року и по одредбама тачке 1 овога предлога. Нарочито се напомиње да интезитет наизменичне струје не сме прећи уговором утврђену границу и да се главни спроводници до поменутога дела вароши спроведу ваздушно и на дрвеним стубовима од централе баштованском и осталим улицама преко тркалишта (иза старог гробља) до београдске улице, за тим њоме и писарском улицом преко војничкога поља. О даљем поступању са наизменичном струјом а према постигнутим резултатима, комисија ће се споразумевати са повластичарем.

Подносећи ове своје предлоге одбору општинском надзорна комисија за електрично осветљење вароши Београда моли Одбор, да их сматра као хитне и да о њима у што краћем року донесе своје решење.

4. Септембра 1893 год.
у Београду.

ског пашу, да одатле управља суседним ново придобивеним земљама.⁽¹⁾

Падом босанског краљевства, отпочиње се велико расељавање српског народа из Босне у суседне хришћанске земље. Ни једна српска земља није била тако хуђе среће, да од своје пропасти па до да наших дана непрестано шаље своје рођене синове у туђину. Сеобе се те не ограничаваху само појединим местима, већ су захватале широм све ближе крајеве граници хришћанских слободних земаља. Отуда од саме пропасти Босне, а мало доцније и Херцегове кнежевине, није прошла ни једна година, а да се по неколико стотина српских породица не пресели у туђину, у слободне хришћанске градове. Још пре прве катастрофе, краљ Томашевић послао је у Хрватску своју жену краљицу Марију. Уз њу

(1) По сведоци Халкондиловој (Histoire des Turcs, t. I p. 225.) Омар војвода турски ушао у Херцеговину, заузео све градове, али престоницу Сандаћеву после узалудног покушаја, оставио неосвојену. Тада селаци — les gens de guerre — утеку у планине, и одаље уверав згодну прилику, нападну изненада на турски табор, многе им штете нанесу, и тиме принуде Турке, да што брже потраже пут Цариграду.

Надзорне комисије за електрично осветљење Београда :

ПРЕДСЕДНИК:

Ђ. М. Станојевић

ЧЛАНОВИ:

Др. Павло Поповић

Милан Капетановић

Милутија Ј Марковић

Одбор је општински у седници својој од 15 Септембра 1893 год. АБр. 5374 усвојио у свему како извештај надзорне комисије за електрично осветљење тако и предлог с тим, да се ово има сматрати као додатак уговору и, ако српско француско друштво у року од осам дана изјави, да пристаје, да под овим погодбама продужи и доврши грађење електричног осветљења, да се надлежном влашћу потврди о трошку друштвеном.

Српско француско друштво, актом својим од 21. Септембра 1893 год. АБр. 5587, изјавило је, да пристаје на овај додатак уговора, те ће према томе довршити инсталацију електричног осветљења у Београду под погодбама, што су у овоме додатку побројане.

Од суда општине вар. Београда, 23. Септембра 1893 год. АБр. 5374 и 5587.

НАРЕДБА

Приметило се је да грађанство вароши Београда врло често у потребним случајевима само без споразума са надлежним свештеником, одређује обредне послове са захтевом да му свештеник исте извршује без обзира на то да ли је свештеник баш у то време имао други посао да изврши који је раније одредио. Оваквом радњом ствара се немогућност да свештеник тачно врши своју дужност и што је најгоре он се тиме доводи у непријатан положај, јер

се тада спомињу и многа властела босанска, као први исељеници. Тако неки писци⁽¹⁾ спомињу: хумског војводу *Иваниша Влатковића*, кнеза *Никола Чиватовића*, *Јована Бакића* и *Јована Кукића*. Уз њих се, наравно, иселило доста и простог народа. Ако се известан део босанског српског народа, изодавна отрован млеком патаренским, сада радо приклонио падишаху, и примио пророкову веру, променивши готово својој старој вери само име, ипак је огромни део народа остао веран вери својих праотаца, не дајући се лако примамити преластивим обећањима турских бегова и паша, чувајући свој образ и онда, кад му над главом севаше оштри јатаган турски. Оно што не допаде турског ропства, а не утече у густу гору, уграби прилику да се исели из своје домовине, у намери, да се згодном приликом поново врати на своје огњиште, пошто са њега отера најпре свога непријатеља. Погранични угарски, хрватски и млетачки градови, као и сам Дубровник постадоше уточиште свима тим бегунцима, чији број е дана на дан све више растијаше, нарочито, кад

Клајић В. : Повј. Босне, стр. 339—340. — Раčki Fr. dr. у Rad-u југосл. акад. књ. VIII. стр. 175 и књ. I. стр. 159—163.

и ако је вољан он нема могућности да у једно исто време изврши две дужности у две цркве и услед овога се често рађају размирице и непријатности које доносе рђаве последице.

Да би се ово уклонило и свештенику пружио могућност за савесно и тачно обављање своје дужности, а тиме одржала пловређена она узајамна љубав која треба да постоји између свештеника и пастве духовни суд београдски отпушта следећу

Наредбу,

Да се у будуће грађанство вароши Београда за свако свештенодејство обраћа претходно своме пароху који ће у споразуму са дотичним лицем одредити време кад ће се и место где ће се оно извршити.

Из седнице Духовног Суда београдског 2. Јуна 1893 год. Бр. 3086.

РАД ОПШТИНСКОГ ОДБОРА

LXVIII РЕДОВНИ САСТАНАК

23. Септембра 1893 год.

Преседавао председник г. Милован Р. Маринковић од одборника били г. г. Никола Х. Поповић, Илија Ђорђевић, К. Петровић, Милош Триковић, Милан М. Ђорић, Филип Васиљевић, Коста Б. Михајловић, Р. Драговић, Мих. Д. Банковић, Ђорђе Наранџић, Др. Павло Поповић, М. Велизарић, Мих. П. Ђончић, М. М. Ђорђевић, Н. Вулковић, Јован Христић М. О. Петровић, Др. Марко Т. Леко, Коста Д. Главиновић, Свет. И. Ристић, С. Ј. Авријел, М. Капетановић, Стев. Чађевић, Ђ. С. Новаковић, Др. М. Радовановић, Милутија Ј. Марковић.

I.

Прочитан је записник одборских одлука седнице држане 15. Септембра о. г. и примљен је без измене.

II.

Председник износи одбору на мишљење молбе, којима се траже уверења о породичном односу и спротном стану.

По прочитању тих молби СБр. 15527 АБр. 5489, 5619, 5540, 5532, 5640, 5639, 5638, 5637, 5636, 5650, 5670, одбор је изјавио мишљење, да се суд претходно увери о породичном одно-

и Херцеговина г. 1466. изгуби своју политичку независност. Али их се ипак највише налазило у Угарској и Хрватској, где подстицаху краља Матију и хрватске великаше на рат противу Турчина, да се ослободи Босна, јер је иначе ускоро и њихова сопственост у питању. С тога с поуздањем можемо тврдити, да и у оној првој војсци Матијиној, која је пред крај 1463. г. ишла да ослободи Јајце, није био мали број тих српских бегунаца. Што се већма ширила власт турска по Босни и Херцеговини, и губила нада у успех Матијиног оружја, то је струја исељавања српског народа, све већма беснила, тако, да је најзад и султан Мухамед II. био принуђен, да му заузета земља не остане пушта, попустити мало у своме уобичајеном беснилу према „иноверцима“, присиљавајући их силом, да љубе мач и заставу пророкову. Отуда је и потекла она његова мирољубива политика према Босанцима одмах иза оног Матијиног бегства испред Зворника; као год што је мало пре тога, кад се повукао испод Јајца у Милодраж, потписао ту неким босанским фрањевцима повељу, „по којој остају братри у потпуној слободи штовања своје ве-

су Терезије Биро оvd. и о имовном стању Симе Бабића надничара, Милана К. Станимировића фил. Милана Бановића, Ђака Мила Лекића Ђака, Милана Гајића фил., Михајло Вукчевић, фил., Божидара Драгашевића Ђака, Василија Огњеновића правника, Ст. К. Грбића Ђака, Анке Марковићеве, Милансва Комарина, — на тек онда да им изда тражено уверење.

III.

По прочитању акта истражног судије за вар Ниш АБр. 5591, акта управе вар Београда АБр. 5494, акта истражног судије за вар Београд АБр. 5428, 5429, 5449, 5448, 5605, 5606, 5450, 5347, — којима се траже уверења о владању и имовном стању извесних лица одбор је изјавио, да су му непознати Стеван Марјановић практикант, Мита Младеновић келнер, Димитрије Живковић пиљар, Димитрије Илић скитница, Ђорђе Ђ. Васић скитница, Вероника Шрот собарица, Теохар Аићелковић винар, да су доброг владања и сиротног имовног стања Ђура Халас обућар и Павле Симић раденик да је доброг владања и доброг имовног стања Јоца Јуришић, ковач.

IV.

По прочитању молбе Павла Карарадовановића писара општинског АБр. 5598, којом тражи двадесето дневно осуетво, — одбор је овластио председника општине, да по овој молби донесе решење, како за сходно нађе.

V.

По прочитању молбе Јована Обрадовића, АБр. 5446, којом моли да се ослободи дужности одборника црквеног, одбор је решио, да се молба ова не уважи но да Јован Обрадовић и даље остане у тој дужности.

VI.

Председник извештава одбор, да је српско — француско друштво за осветлење и железнице пристало на онај додатак уговора о електричном осветлењу, који је одбор општински у седници својој од 15 Септембра ов. год. АБр. 5374 на предлог надзорне комисије за електрично осветлење усвојио.

По прочитању тога акта АБр. 5587, одбор је примио к знању овај пристанак.

VII.

Председник извештава одбор, да је управа вар. Београда. Актом својим АБр. 5276. известила општину београдску, да је министарство

финансије на предлог министарства унутрашњих дела а на тражење општине београдске, — уступило у својину општини све зграде у којима су се затекле канцеларије управе вар. Београда и њених одељака кад је ступио у живот закон од 20 Марта 1892 год. о допуни § 36 закона о подизању јавних грађевина.

Уступљене зграде ове су:

1. Управа вар. Београда
2. Кварт теразијски
3. Зграда у којој је била канцеларија кварта Савамаалског
4. Зграда кварта врачарског, и
5. Зграда одељка савског, све са земљиштем.

По прочитању тога акта АБр. 5276, одбор је решио, прима се к знању ово уступање зграда и земљишта у својину општ. београдске с тим, да суд општински надлежним путем прибави у општинску својину још и ове зграде са земљиштима:

Зграду у којој је топчидерска пилиција и зграду у Вук-караџићевој улици, у којој се је затекао благајнички одељак управе вар. Београда, кад је поменута измена закона ступила у живот; да од државе тражи, да она плаћа општини кирију за просторије у којима су смештене канцеларије министарства правде пошто је та зграда општинска својина; да надлежним путем одбије услов овога уступања, да општина мора и даље ове зграде и земљишта употребљавати за смештај управе вароши и квартова, пошто те погодбе нема у закону но само, да је општина дужна, да се за потребне просторије за канцеларије управине и њених одељака стара.

VIII.

По прочитању акта управе водовода АБр. 5560 о томе, како се има разумети члан 15 правила о везивању кућа са новим београдским водоводом одбор је решио, да се члан 15. правила за везивање кућа са новим београдским водоводом има тако разумети, да се само оне просторије ослобађају таксе означене у члановима 10 и 12 поменутих правила које се издају под кирију на остану неиздате а не и оне, којих становник оде на неко време, оставив своје покућанство у њима.

IX.

Поводом саопштења, да су зграде у којима су полицијска одељења прешла у општинску својину, одбор на предлог председника решава, да

ре. Како они тако и њихове цркве и што поседују, остаје слободно и просто од свакога пореза и терета.“⁽¹⁾

Како је поступао према фрањевцима, можемо мислити, да је тако толерантан био и према осталим Хришћанима православним. Зацело никад Турци нису лепше применили речи из своје „Свечеве књиге“ према осталим народима друге вере, него овом приликом, кад им је требало умирити покорени народ и придобити га за се, да не оставља своја огњишта и њихове чифлике.⁽¹⁾ Ну и та турска лицемерна и извештачена толерантност у вери, није дуго трајала, и право говорећи, и сами Срби слабо су им веровали. „У Турчина вере нема“ одјекиваше у грудма свакога Босанца, кад

(1) Nedić M. Fra.: Stanje redodržave Bosne Srebrene, стр. 7. — Klajić V.j.: Povj. Bosne, стр. 340.

(1) Користимо се овом приликом да наведемо најважнији пасус из те „Свечеве књиге“, односно следбеника других вера: „Сви, који веру и закон мој штудују — говори пророк — на Истоку и Западу у Арабији и Персији, сви близу и далеко станујући, учени и неучи, нека знаду, да је књигом овом Назареном (чит. Хришћанима) вера задата. Који год уговору овом и вери задатој супрот учини, мени се противи, и који пропушта или заповеда, да се с њиме неправда која учини, обећању се и речи божијој противи, па србју и проклетство заслужује. Или султан или други ко од верних, или који свештеник, или путник у њихове цркве и самостана места (манастире) прибегне, ја сам ових места чувар и

год сретне пред собом каквог са чалмом око главе. С тога није било никаквих средстава, за спречавање исељавања, која су све већа, гушћа и чешћа, што су Турци били опречнији и строжији према њима. На колико ли ћемо примера наићи, где су стотине невиних душа српских љуто страдале од осветничка мача тур-

бранитељ, мојој вери и заштити ова су предана. Све који неправду коју учине, ја ћу од њих одбити. И харач нек се од њих не изскује, нек се не напастују, нек им се ништа тешко не учини, и као што су судије у својим окружјама, тако ср жуцани у својим жуцама старешине. И кад су у својим самостанима нек се у њих нико не меша. И путници нек овде не досађују. Цркве и куће које њима припадају, нико нека не квари, покућанство и стечевине цркава нека се не употребе на грађење дамаја, и ни један Муџоман од тога ништа себи нека не узме. А који год од овог што учини, нека истинито држи, да је речи боже прекршио и да се је његову посланику протавио. Будући су они увек на молитви, нико од њих харач или мању коју плату нека не изскује. Ја њихове дугове побирам, где год буду, или на мору или на земљи, ја их под моју заштиту примах. Дужни харач и десетине од њих нико нека не изгони, с њима нико нек није деоник. И пук, који мора харач плаћати, нека више од два-наест драхма не плаћа, јер сваке године нек се не товаре тешким даћама. Ако би ко хтео напастовати их, одбијте га, с њима нек се преговара најтишим начином, па и нек се помажу. Ако се који Муџоман с Хришћанком ожени доуштену јој је, код мужа остати, и с њиме живети, или нек иде молита у цркву по свом закону. И нико нек се слободи вере не противи. Који год буде радио против ових наредба, нека зна, да је Бога и његова пророка увредио. И у грађењу и поправљању цркава нека их нико не помете, и до дана страшнога суда нека их нико не напастује... и т. д.“ (Nedić, Stanje r-drž. стр. 19—20). Какав је контраст између овога и целокупног рада Турака према Хришћанима!!..

се у свима тим зградама изврши нужна исправка Овај посао да се да на лицитацију.

X.

Одборник г. Коста Д. Главинић пита, зашто се већ једном не расправи питање о исплати заузетог земљишта Ивана Зечевића.

Одборник г. Мијајло Д. Банковић пита, зашто општина не приступи регулсању мајданске улице, кад су становници те улице вољни да причекају општину за новац за заузето земљиште.

Председник на ова ова питања одговара да комисија постоји одборска, која има да поднесе одбору предлог како да се регулација врши и на који начин и одакле да се заузета земљишта исплаћују. Кад та комисија поднесе свој извештај и одбор о истоме донесе своје решење онда ће се и ова два предмета регулисати.

XI.

Одборско повереништво изабрано у седници одборској од 6. Септембра ове године АБр. 5356 подноси свој извештај о томе, да ли општина може исплатити заузета земљишта за улицу Симе Јовановића и Јоце Чобанића.

По прочитању тога извештаја АБр. 5356, у коме се наглашавају неки недостатци у законским формалностима, одбор је решио, уваја се у свему овај извештај повереништва с тим, да суд општински по њему одмах поступи и по њему се управља у сличним случајевима.

XII.

Одборско повереништво за преглед општинских рачуна, подноси свој извештај о стању буџетских партија према решењу одборском од 2. Јула ов. год. ББр. 2290.

По прочитању тога извештаја ББр. 4070 и списка свију буџетних партија, по којима има већ прекорачења и по којима ће до краја године бити прекорачења, одбор је решио, одобри се двадесет и девет хиљада девет стотина двадесет и шест динара и тридесет пара дин. са којом су сумом досад прекорачене буџетске партије у списку означене; и тридесет и три хиљаде седам стотина шест и шест динара и три паре динар. накнадног кредита за буџетске партије у списку означене с тим, да се суд има у границама овог накнадног кредита до краја године управљати.

XIII.

Председник извештава одбор да према закону о општинама чл 40 има суд општински на

скога, само услед покушаја, да бега у слободну, суседну, братеку покрајину? Па то ипак ни најмање не застрашиваше друге, да сутра дан не учине исти такав покушај.

Освојењем Херцеговине босански Турци су себи омогућили безбедне прелазе у Далмацију, а преко ње и на остале приморске млетачке и хрватске градове. Довде су Турци водили само политику редовног освајања, а од овог доба, они мењају начин свога ратовања, измишљајући дотле нечувену вештину ратну, да ужасним и страховитим пљачкама толико ослабе свога противника, да се он доцније не би могао одупрети ни најмањем њиховом покушају, потпуног покорена. А за такав начин ратовања никад им није била zgodнија прилика него сада, кад краљ Матија, заузет чешким и ратом, није могао обраћати пажње на јужне делове свога краљевства. У самој Босни пак градови, који као неке оазе, опколјене са свију страна турским властима, осташе још у мађарским рукама, беху једва толико јаки, да одбрану ограниче само на рејон својих бедема, не могући брени и пространа поља и равнице између себе, кроз које, по неколико пута

два месеца пре почетка нове рачунске године саставити буџет за идућу годину и поднети га одбору на одобрење, на моли одбор, да избере повереништво, које ће у споразуму са судом буџет саставити и поднети га одбору на одобрење.

По саслушању овога, одбор је изабрао, г. г. Марка Велизарића Соломона Азриела Милана Капетановића Ник. Х. Поповића Ник. Вулковића одборнике и председника општине, да као одборски повереници спреме пројект буџета за 189 четврту годину и поднесу одбору на одобрење.

Три члана овога повереништва тогу пуноважно радити.

XIV.

Председник извештава одбор, да министар грађевина позива одбор, да од своје стране избере четири грађанина, да прегледају израђени пројект грађевинског закона за град Београд.

По прочитању тога акта АБр. 5577, одбор је решио, да г. г. Милан Капетановић, Мих. П. Бончић, Никола Вулковић, одборници и Т. Селесковић управник грађанског одељења заједно са камесаром министарства грађевина прегледају израђени пројект грађевинског закона за град Београд и поднесу своје мишљење г. министру грађевина.

XV.

Грађевинско одељење актом својим ГБр. 4182 извештава одбор, да је нова школска зграда на Дорћолу довршена и моли одбор, да избере повереништво, које ће исту прегледати и примити.

По саслушању овог, одбор је решио, да зграду нову за основну школу на дорћолу прегледају и поднесу одбору извештај г. г. председник општине, Стеван Чађевић, др. Павао Поповић, Ник. Х. Поповић, Илија Ђорђевић одборници и Т. Селесковић управник грађевинског одељења.

XVI.

По прочитању протокола лицитације ГБр. 4168, држане 15. Септембра ов. год. за оправку смедеревског друма, одбор је решио, да се оправка смедеревског друма уступи Ристи Крстићу по прописаним условима а за укупну цену од четири хиљаде шездесет девет динара.

XVII.

По прочитању протокола лицитације ГБр. 4260, држане 20. Септембра ове године за из-

раду скамија и осталих школских предмета и за оправку старих скамија и других школских предмета, одбор је решио, да се изради скамија и осталих школских предмета и оправка старих скамија и других школских предмета према прописаним погодбама уступи Павлу Радосављевићу цо укупној цени од пет хиљада четири стотина деведесет динара с тим, да се изради нових ствари одмах приступи а да се оправка старих ствари изврши делнично тако, да се оправком раду школском не смета.

XVIII.

На захтев одборника Светозара Ристића, председник износи на решење молбу Милеве Арсићке удове, којом моли од општине издржање или служитељско место при којој основној школи. Одбор је после поименичког гласања са петнајест гласова против седам (који су били за двадесет и пет динара месечног издржања) двојица нису гласали одлучно, да председник општине извиди, да ли су наводи молитељице истинити, па поднесе одбору своје мишљење.

XIX.

У вези са решењем својим од 15. Септембра 1893 год. ГБр. 2415 а на поновну представку грађевинског одељења и грађана ГБр. 4265 одбор је решио, да се нивелисање Косанчићевог венца предузме одмах и да се тај посао изда на лицитацију, одобри за то кредит од три хиљаде сто тридесет и шест динара и двадесет и шест пара динарских.

XX.

На молбу више одборника, одбор је решио, да се откопа и онај део Симине улице, што излази на скадарску улицу према зетској.

Овај посао да се уступи Ристи Крстићу под истим погодбама које вреде и за откопавање змајева улице, и по истој цени по којој се и змајева улица откопава т. ј. по један динар и четрнаест и једну четвртину паре дин од кубног метра.

LXIX ВАНРЕДНИ САСТАНАК

27. Септембра 1893 год.

Председавао председник г. Милован Р. Маринковић од одборника били г. г. Ник. Х. Поповић, М. Јанковић, М. Ђорђевић, Ј. Ђуровић, К. Б. Михајловић, Мих. М. Ђорђевић, др. Павао Поповић, М. Велизарић, Сава Вељановић, Ђ. Наравић, Мих. П. Бончић, Мих. Д. Бан-

преко године, јурише силне бујице турских пљачкаша. Суседни хрватски великани, баш као да су гоњени каквим проклетством, сматрају за прече, да баш овог пута заметну крваву међусобну каву. Силни кнезови Франкопани, њих седморица браће, имајући у својој власти највећи део земаља, „од реке Уне на исток, па на запад до острва Крка са елим приморјем“, свађајући се између себе и са самим баном хрватским, највише су омогућили прелазак турских пљачкаша из Босне, не само у њихове зиле, већ и у поседе других кнезова. Босански Турци добро су мотрили, на коју ће страну извршити свој први пљачкачки поход. Непосредна сусетка Херцеговине, Далмација, стајала им је отворена. Многобројне њихове уходе, којих беа тушта и тма, по свима новоосвојеним и неосвојеним градовима хришћанским, умели су им казати згодан тренутак, кад да изненаде Далмацију својом страном посетом. Године 1468. походи Турци први пут ту дивну српску земљу допирући чак до Задра. „Народ је ве бегао у градове, и навалио већ утеци на суседне отоке. Градови су дакар остали непредобити, али много хиљаду душа крене у турско ропство“.

Задовољни само пљачком, Турци се вратили одакле су и дошли, али зададу велики страх свима становницима у Хрватској; па чак и Млечанима, упознавши их сада први пут са својим новим начином ратовања. И Млечанима и Хрватима беше очевидна ствар, да то неће бити последња турска посета, у њиховој питоми и лепе крајеве; па се с тога бацише у озбиљну бригу, како да се то зло отклони. Преклињали су папу, нека саветује Матију, да одустане од чешикога рата, а достојна спомена Српкиња, кћи Ђ. Смедеревца, *Катарина*, удова грофа Улриха Цељског, показа овог пута сву своју жарку љубав према домовини, лативши се посредништвом, да помоћу своје сестре, царице турске, Маре, измоли у султана мир.⁽¹⁾ Ну још се није ни приступило каквом договарању, а Турци већ с пролећа 1469. г. страшној силом нагрну на Хрватску, коју нађоше са свим без одбране, као да нигде у њој живе душе нема. Једно одељење Турака од 14 000 „и 2 000 Цигана и са некима из Босне“⁽²⁾ под управом паше *Еси-бега*,

ковић, Милутић Ј. Марковић, др. Марко Т. Лeko, Свет. И. Ристић, Р. Драговић, Ђ. Димитријевић, Мат. Јовановић, Ђ. С. Новаковић, М. Капетановић, А. Ј. Одавић-

I.

Прочитан је записник одборских одлука седнице држане 23. Септ. 1893. године и учињене су следеће измене и допуне: у одлуци КЊБр 530, да се нареди одмах убаштињење општине на имања уступљена од стране државе, према измени § 36 зак. о подизању јавних грађевина од 20. Марта 1892. год.

У одлуци КЊБр. 535, да се одобрени накнадни кредити имају подмирити из овогодњињих уштеда буџетских и у одлуци КЊБр. 543, да се опкопавање у означеном делу Симине улице изврши само у онолико, у колико ће довољно бити те да вода може правилно отицати.

II.

Председник износи одбору на мишљење молбе, којима се траже уверења о сиротном стању.

По прочитању тих молби АБр 5727, 5728, 5702, 5729, одбор је изјавио мишљење, да се Милану Дожићу, правнику може дати тражено уверење; да се суд претходно увери о његовом стању молилаца Данице Кољевић ученице, Милана Ђурића, ћака и Сретена Јелисавчића ћака, па тек онда да им изда тражено уверење.

III.

По прочитању протокола оферталне лицитације ГБр. 4372, држане 25. Септембра 1893 год. за оправку зграде у којој су канцеларије кварта Врачарског Управе вар. Београда, одбор је решио, да се оправка ове зграде према прописаним погодбама и поднетом нацрту уступи Ф. Маркинију као најнижем понуђачу за укупну цену од четири хиљаде две стотине и осамнаест динара с тим, да се зидарски посао остави за пролеће, ако се ове јесени не буде могао извршити.

IV.

По прочитању протокола лицитације ГБр. 4330, држане 24. Септембра 1893 год. за набавку ивичног камена, одбор је решио, да се набавка пет стотина курентних метара ивичног камена уступи Ристи Крстићу према прописаним погодбама а по цени и то: за један метар право ивичног камена по четири динара и деведесет и девет пара и за један метар криво ивичног камена по пет динара и деведесет и девет пара.

залети се преко Врбаса и Уне у земље модрушких и врбавских кнезова тако силно, „да су готово остали сами градови и народа толико, колико је могло побећи у градове... Праваје срамота била, да је непријатељ овако лагажно могао преко наше земље јурити, као да никога код куће нема“⁽¹⁾ — узвикује један „рођени“ Хрват. Исто тако г. 1470. Турци, користећи се свађом Франкопана са баном Блазом Мађаром, допру до *Сења*, одакле народ побеже на млетачке бродове на море. „У Модруши, српској земљи близу Сења, већ се сабраше близу 20 000 Турака, и сваког дана све више расте број Цигана „Влаха“, Бошњака и других народности, који се скупљају и праве чете, да иду у крају, а говори се да имају и 10 000 рушитеља (војника за рушење и палење градова), а не зна се шта ће да раде“⁽²⁾.

(1) Smičiklas T.: Povj. hrv. књ. I стр. 649. — Engel v. H. J.: Allg. Welthistorie, B. III. одсек Gesch. v. Serv. S. 452.

(2) Макушев А. у Гласн. срп. уч. др. књ. XIV. II одел.) стр. 166.

(1) Smičiklas T.: Povj. hrv. књ. I. стр. 648—649.

(2) Макушев А. у Гласнику срп. уч. др. књ. XIV. (II одел.) стр. 172.

V.

Одборник г. Свет. И. Ристић саопштава, да многи лађари, кад уз савску обалу пристају, кваре исту копајући је и правећи мале заливе за пристанак, као и да аустријска власт на уштрб наше обале, насипа доњи део острва те више одбија воду од своје и тера је на нашу обалу.

Председник изјављује, да ће наредити, да од сада лађари не кваре нашу савску обалу, и да ће обратити пажњу српске државне власти на рад аустријских власти.

VI.

По прочитању протокола лицитације, СБр. 15750, држане 25. Септ. 1893 год. за давање под закуп 16. дрварских плацева у бари Венецији, одбор је решио, да се први и други дрварски плац у бари Венецији уступи А. Ђ. Куманудићу за две хиљаде четир стотине и десет динара годишње; трећи плац Радењу Драговићу за хиљаду седам стотина шездесет и два динара годишње; пети плац Николи Мијатовићу за шест стотина седамдесет и пет динара годишње; четврти и шести плац Ковићу и Тодосијевићу за хиљаду пет стотина осамдесет и пет динара годишње; седми плац Кости Ђукићу за шест стотина седамдесет и шест динара годишње; осми, девети, десети и једанаести плац Васи Николићу за хиљаду четир стотине и тридесет динара годишње; дванаести и тринаести плац Пери А. Јовановићу за хиљаду четир стотине и осамдесет и један динар годишње; четрнаести и петнаести плац Луки Ђеловићу за хиљаду три стотине и један динар годишње и шеснаести плац Браћи П. Ђорђевићима за хиљаду шест стотина шездесет динара годишње.

Да се суд побрине да изнађе начина за лакше истоваривање дрва на обалу савску, у погледу простора и да о томе поднесе одбору предлог.

VII.

По прочитању протокола лицитације СБр. 15477, држане 21. Септ. 1893 год. за набавку јечма и зоби за изхрану коња пожарне чете, и накнадне понуде Ђорђа Николића СБр. 15770, одбор је решио, да се како лицитација тако и накнадна понуда одбаци и да се држи друга лицитација на којој да се почне лицитирати од накнадно понуђене цене

VIII.

Председник износи одбору на решење акт

господина Министра војног, којим се тражи да одбор одреди стручна лица за преглед и оцену ствари што се за војску набављају.

По прочитању тога акта АБр. 5453, одбор је решио, овлашћује се суд општински да потребан број стручњака изабере и о томе извести министарство војно.

IX.

Председник извештава одбор, да је Илија П. Јовановић овл. вољан да узме под кирију једно парче општинског земљишта, где је била чесма у скадарској улици, које земљиште не износи више од 4 квадратна метра; да је суд општински на предлог судске комисије решио, да му се то земљиште да под кирију за двадесет динара месечно по да Илија на ову суму није пристао изјављујући да је сувише велика.

По саслушању овога и по прочитању тих акта СБр. 5741 и 14869 одбор је овластио Председника општине, да се са Илијом П. Јовановићем о закупу овога земљишта поговори и ствар коначно регулише.

X.

Више одборника примичују, да многи грађани заузимају општинско земљиште у бари Венецији те питају, да ли је општина београдска убаштињена на својим имањима, и ако није да се то одмах предузме и што пре изврши препоручујући суду, да при потврђивању тапија приватнима строго пазе на то, да се тим тапијама не заузима општинско земљиште.

По саслушању овога председник је изјавио, да се односно заузимања општинског земљишта од стране приватних чине извештаји и да ће се и у будуће чинити; да општина београдска није на свима својим имањима убаштињена и да је овај посао прекинут укидањем геодетског одсека општине београдске, који је у тој намери био и установљен. Да ће напоследку, препоручити суду општинском да при потврђивању тапија пазе, да се истима општинско земљиште не заузима

XI.

Председник извештава одбор, да има више молби за ослобођење плаћања мерине на угљ, суву шљиву и камен, што се преко Београда на страну извози.

По прочитању тих молби и то: Момчиловића и Трpkова АБр. 5706, С. и В. Хофмана АБр. 5650, Комила Пати АБр. 3517, 3732 и 5777, Ђорђа Вајферта АБр. 1623/90 и 5778/93 и акта Министарства народне привреде, АБр. 5719, ко-

јим се све молбе препоручују, одбор је решио, да одборници г. г. Мата Јовановић, Мих. Д. Банковић и Милутин Ј. Марковић као одборски повереници о свима овим молбама донесу коначно решење према закону о општинској мерини с обзиром и на извозну трговину српску, па да о узвишеном извести одбор.

XII.

Председник извештава одбор, да је еснаф-рибарски протоколарно изјавио, да не пристаје на решење одборско од 6. Септембра о. г. АБр. 5389 донето по његовој молби АБр. 5325 од поспо уступања наплаћивања трошарине на рибу тражећи, да им се за понуђену цену уступи наплаћивање трошарине и на ону рибу, што преко ђумрука улази у варош.

По прочитању те изјаве еснафа рибарског АБр. 5394, одбор је решио, да се еснаф рибарски одбије од тражења ако не пристане на решење одборско од 6. Септембра 1893 год. АБр. 5389.

СТАТИСТИЧКИ ЗАПИСИ

У ОПШТИНИ БЕОГРАДСКОЈ

Путнички саобраћај вароши Београда. У седмици од 18. Септ. до 25. Септ. 1893. год. допутовало 916. одпутовало 872. Од којих су:

а.) Пола: мушког 868, женског 48.

б.) Вероисповести: православне 836, католичке и протестан. 51, мојсијевске 19, мухамеданске 10, свега 916.

в.) Постојбина: Србија 725, Аустро-Угарска 110, Босна и Херцеговина 3, Црна Гора 5, Грчка 4, Турска 39, Бугарска 9, Румунија 4, Русија 3, Германија 3, Франц. 3, Италија 6 остале државе 2.

г.) Запимање путника: Тежаци и економни 46, Занатлије 69, Трговци 446, индустријалци 3, шпекуланти и предузимачи 13, Гостионичари 20, Интелигенција (војска) 18, ђаци 151, раденици и помоћници 38, Пиљари и бозације 26 надничари и слуге 39.

Из статистичког оделка општине вароши Београда 30. Септембра 1893. год.

У истом писму вели се даље, како се један капетан краља угарекога „који је био са 2 000 коњаника близу Сења, повукао, како би уступио места Турцима, да учине оно што хоће; те се сигурно држи, да је краљ у договору с Турцима“.

Једва је зидање Шапца нагнало охолу хрватску господу, да се измире, и да стану мислити о одбрани својих земаља. Краљ Матија беше још једнако заузет чешким ратом те хрватски бан и не покушаваше молити га за помоћ. Већ баци поглед на Млетке измири се са њом, јер је био у завади због земаља Франкопанџа, па потражи од ње помоћи за заштиту својих граница од турских пљачкаша. Сем тога бан комбиноваше и значајну мисао, да са својом војском упадне у Босну, да је ослободи од Турака, будући уверен, да докле је она у турским рукама, дотле неће имати мира ни хрватске међе. Али лукаве Млетке, као и увек, подстицале су бана, нека сџм започне рат, изговарајући се на разне начине, да ће га оне доцније потпомоћи. Ну банова сила беше за тај тежак задатак сувише слаба, и Босна оста и даље у рукама Турака, а хрватске и славонске границе баш су у ово доба *тријуга* биле похађане од тур-

ских пљачкаша, који допираху и до аустријских земаља, одевши отуда у сва три маха до на 80 000 људи⁽¹⁾ у ропство. А кад би и Шабац готов, онда ти испади турски беху још страшнији и боље организовани. Тако одмах 1471. г. Исак-паша босански диже се са 15 000 коњаника на Хрватску, попали је и опустоши, одевши до 20 000 заробљеника са мноштвом стоке. А кад поделише што упљачкаше, дигосе се опет при крају исте године, у јачини 10 000 људи, и нагнусе на Крањску, попале Иг (Jgg), и манастир Ситих (Sittich); године 1472. појаве се и пред самом Љубљаном. Ну најстрашнији им је био поход који учинише 1473. г. у Крањску, шетајући се по њој од града до града, од вароши до вароши, робећи, палећи, секући, скоро цело лето, а нико их у томе не сметаше!⁽²⁾

Тек кад кука и мотика устаде, да силом свога праведног гњева нагна обеснога краља, да прекине чешки рат, дође прилика, да се обрати пажња и од стране краљеве на заштиту земаља Хрватске и

Славоније, које не изгледаху у ово доба друкчије, до гола пустош, са небројеним црним згариштима „Папа посла у ово време, свога посланика међу Хрвате, а с њиме дођоше и посланици млетачки, и краља напуљскога, да се на хрватској међи договоре о заједничкој одбрани... Талијани обеђаше Хрватима, да ће им дати на границу у помоћ 1 000 пешака а другу 1 000 коњаника.“ Осокољени овим савезницима, Хрвати мишљаху и на ввалу, а нарочито нови титулирани крџ босански *Никола Илочки*, жељан да рђ једном постане правим господарем посрених му земаља. Али Матији није ишло у рачун шуровање Хрвата са Млетчанима, те настане да им поквари савез, узмајући сџм на се дужност чувања свјих граница од непријатеља.⁽¹⁾ Из тога разлога и потекао је његов поход на Шабац, што смо ми већ (стр. 91) описали. Док је још опсада трајала, босански Турци су два пута продирали преко Славоније и Хрватске у Крањску, пљачкајући и пустошећи тамошње крајеве по његовом старом начину.⁽²⁾

(1) Smičiklas T.: Povj. hrv. књ. I. стр. 651—652. — Engel v. H. J.: Allg. Welthistorie, B. III. одсек Gesch. v. Servien, S. 430.

(2) Hammer v. J.: Gesch. d. osm. Reiches, B. I S. 520—521.

(1) Smičiklas T.: Pov. hrvat. књ. I. стр. 55.

(2) Hammer v. J.: Gesch. d. osm. Reiches, I. S. 530.

ОПШТИНСКЕ ЛИЦИТАЦИЈЕ

По што одбор општински није одобрио ни другу лицитацију држату 21. пр. месеца, за набавку 25.000 кгр. јечма и 25.000 зоби, за исхрану коња пожарне чете, то ће суд општине Београдске држати трећу лицитацију на дан 5 овог месеца од 2—5 сахати по подне, пред кафаном код „Босне“ на малој пијаци у Савамали.

Кауција се полаже 600 дин. у готову или српско-државним папирима од вредности.

Остале погодбе ове набавке могу се видети у рачуноводству овог суда, сваког радног дана а и на сам дан лицитације.

Ко жели примити се горње набавке, нека означеног дана дође и лицитира.

СБр. 15770 — Од суда општине града Београда, 1. Октобра 1893 год. у Београду.

Рачуноводство суда ово општинског, држаће у својој канцеларији јавну усмену лицитацију и то:

IV. На дан 4 Октобра од 2—5 сах. по подне, — за давање под закуп 12 плацева на великом тргу за свињске месарнице.

V. На дан 5. Октобра од 2—5 сах. по подне, — за давање под закуп 7. плацева на великом тргу за говеђе месарнице.

VI. На дан 7 Октобра од 8—12 пре подне, — за давање под закуп 12 општинских дућана на зеленом вешцу за месарнице говеђе и свињске и пиљарнице.

VII. На дан 12 Октобра од 2—5 сах по подне, — за давање под закуп права наплате таксе од акциза на ниће.

VIII. На дан 15 Октобра од 2—5 сах. по подне, — за давање под закуп права туцања кате — тамиса.

IX. На дан 18 Октобра од 2—5 сах.

по подне, — за давање под закуп права наплате таксе фијакерске.

X. На дан 20. Октобра од 8—12 сах. пре подне, — за давање под закуп меса од бобичавих свиња, које се коље на општин. клапици.

XI. На дан 23. Октобра од 2—5 сах. по подне, — за давање под закуп оправке возова општинских, ковачко-коларски рад.

XII. На дан 25. Октобра од 2—5 сах. по подне, — за давање под закуп оправке возова општинских, сарачко-тапетарски рад.

XIII. На дан 27. Октобра од 2—5 сах. по подне, — за давање под закуп подбиња коња пожарне чете и волова рабац. општин. возова.

XIV. На дан 28. Октобра од 2—5 сах. по подне, — за давање под закуп оправке рабац. општинских возова.

XV. На дан 1. Новембра од 8—12 сах. пре подне, — за давање под закуп плаца општинског више чесме „књагиње Љубице“.

XVI. На дан 1. Новембра од 2—5 сах. по подне, — за давање под закуп II. пећине у таш-мајдану.

XVII. На дан 2. Новембра од 2—5 сах. по подне, — за давање под закуп чистења пијаца у вар. Београду.

Погодбе о овим закупима могу се сваког радног дана видети у канцеларији рачуноводства.

Ко жели ма шта од овде изложених права узети под закуп, нека означеног дана дође и лицитира, пошто положи прописану кауцију.

СБр. 12.755 — Из канцеларије суда опш. града Београда, 14. Августа 1893 год. у Београду.

Губитак Шапца осетан беше, нарочито за босанске Турке, јер им више не беху обезбеђени пљачкашки испади у хришћанске земље. А када им деспот српски одузе и онај део северо-источне Босне уза Саву, продирући чак и до Сарајева, онда им и опстанак целе Босне беше у питању. Ужасно се сада бојаху каквог народног покрета, који би био врло брзо потпомогнут и из Јајца и Шапца. Сем тога утврдо се надаху каквој озбиљнијој новој навали Матијиној, и то на Босну, пошто ту имађаше доста својих градова, који би му служили као потпора и поуздан наслон. Заиста врло zgodан тренутак за ослобођење Босне. С тога Турци у овакој крајњој нужди прибегну својој старој политици, тренутном заваривању простог света, обећавајући му неку слободу и власт, коју дотле нису имали. Знајући, да босански Срби желе највише, да обнове своје краљевство, смислише Турци сада да сами прогласе Босну краљевином, и да јој поставе за краља човека, који ће служити њиховим интересима, али бити Хришћанин. Рачунали су да ће на тај начин умирити народне духове, и примамити к себи оне, који беху утекли из Босне, бавећи се по Хрватској и Мађарској, непрестано подетичући сло-

бодне Хришћане на рат с Турцима. Нају некого *Хришћанина Матију* (Mathia Christianissimo) који неће бити нико други, до какав Србин Босанац, католичке или православне вере (christianissimus за разлику од *patarenus*) и поставе га за краља босанскога. „Тај је човек имао задаћу, да онај део Босне, што је признавао Никољу Илочкига и краља Матију, а онда и друге хрватске земље, само да тобоже стеку мира од Турака, да сви признаду овога за краља.“⁽¹⁾ Тако су мислили Турци, али је друкчије радио нови босански краљ Матија са својим великашима, који се обрате с молбом краљу Матији мађарском, да воле бити његови поданици, него ли под Турцима, само ако им призна овога новог босанскога краља. Али је мало било политичке увиђавности, код угарскога краља, који да умеде, могаше на овај начин лако ујединити сву Босну под једном руком, а после већ не би било тако тешко истерати из ње већ поколебану турску силу. С тога се на молбе њихове и не осврташе; али у накнаду тога, султан беше способнији да оцени врло опасан, по своју власт у Босни, корак свога изабраника,

(1) Smičiklas T.: Povj. hrvat. knj. I. стр. 658.

САСТАНАК

ОДБОРА ОПШТИНЕ БЕОГРАДСКЕ

Свечани састанак држан 15. Јуна 1893 год.

(по стеногр. велешкама)

(СВРШЕТАК)

Председник — Могу да кажем да је комисија изаслата из општинског одбора пре 2—3 године ишла и прегледала терен, и оценила да би се могао употребити за клапице и потребне зграде поред оног општинског земљишта, које се такође тамо налази. Сад колико је тај терен ја не знам и могло би се тек сазнати, кад се добије тапија. У осталом није речено да општина мора купити ово земљиште него је казано, да поред осталог земљишта на другим местима може и ово водити за општинску потребу. Услед тога овлашћено је председништво да одреди лица, која ће за општину лицитирати. Лицитација је извршена и сад је на вама да решите, хоћели се узети или не.

М. Велизаровић. — Ја мислим да је општина доста учинила кад је понудила ову првобитну суму коју је издала управа фондова јер оно данас ни толико не вреди. Ште ово имање дугује више управи фондова и што би управа услед ове излицитиране цене нешто изгубила није кривица наша него управина, која је била немарна у наплати интереса, те је дошло до тога да се основни капитал удвостручи. У осталом ја мислим да се други лицитант неби могао наћи, који би могао дати већу цену него што је наша и с тога нема никаквог смисла да ми нешто више дајемо преко цене понуђене на лицитацији.

Н. Вуловић — Господо и ја видим да је општина још раније помињала на куповину тога места за клапице. Али ми се чини да је то место незгодно са хигијенских разлога. Истина је положај испод вароши и на страни дунавској али је тамо тако рећи најгори положај за клапице, јер је такав ветар у извесно доба да човек није у стању да опстане а камо ли стока. По једу ту, где је клапица, треба да буде и сточна пијаца. Сточна пијаца неби могла бити са разлога што би ветар стоку слабио, мршавио. Ја нисам компетентан, да у овоме у последњој линији изречем свој суд али бих молио, да се о подизању клапица размисли пре него што се реши да се оне ту на томе месту подигну.

те га с места протера из земље, не сећајући се више да покушава са сличним експериментима. Краљу Матији беше сад пречи посао рат са Фридрихом, него да заглади своју дипломатску погрешку, кад заиста беше врло zgodна времена. А Турци су то једва и чекали, па с тога беху врло весели, што опет могуће наставити своја пљачкања и упаде у хришћанске земље. У средини лета г. 1477. нагрнуше преко хрватске и аустријске земље, из Крањске пређу у Истрију, те направеше у Фурланској такво пламено море, да су и саме Млетке сјајно осветлиле. То исто ураде и г. 1478.⁽¹⁾ Ну овог пута не бини срећни да бар плен однесу у Босну, и да га по своме обичају разделе јер их на Уни пресретне, при повратку њихову, кнез *Петар Зрински*, и тако потуче, да се од 20 000 Турака, колико их је ту било, једва у дивљем бегству спасло њих 5 000.

(НАСТАВИЌЕ СЕ)

(1) Smičiklas T.: Povj. hrvat. knj. I. стр. 659. и 661.

Стеван Чађевић — За праву оцену тога земљишта да ли је наша понуђена цифра довољна или није, мени је била потребна квадратура истог земљишта, јер то је важан фактор то је баква, са које човек може да оцењује ствар. Али кад је комисија наша да је то земљиште општини пужно за подизање кланице и обора и доцније развиће обију инсталација лицитанти су нашли да треба дати 21000 динара за ово имање онда и ја дајем свој глас да се исто имање за излицитирану суму купи и стога што се плаћа само главница управе фондова која је давно процењена. Али разлог г. Николе ја не бих могао примити као оправдан што тамо ветар јаче дува па баш то је боље, и за препоруку јер се на тај начин ваздух стално прочишћава. У осталом ако је потребно направити какав заклон за кланице тај се може подићи, зар је тешко одгаити шуму. Што се тиче захтева управе фондова, ја мислим да је неоснован јер могла је управа за 100 година да не тражи интерес, па да се онда капитал потенцира на много већу суму коју управа никад неби могла добити. Ја мислим да управа може бити задовољна кад добије капитал натраг — кад се није завремена бринула о својој имовини.

Мата Јовановић — Имам да одговорим г. Вулковићу, јер сам био члан комисије, која је земљиште за кланицу бирала, и знам да је комисија казала, да између осталог земљишта и ово подесно за кланицу. Он вели, да треба испитати, да ли је земљиште подесно за кланицу због ветра и т. д.

Господо, свуда где су кланице, постоје штале за стоку, јер се стока не држи у браду везана већ затворена у шталама, где се храни и коље кад је потреба. Ту није важно питање, да ли ту дува јачи или слабији ветар. С тог гледишта ја не налазим приговора самом месту него налазим да понуђена цена ако није сувише велика а оно је бар довољна.

Што је г. Чађевић тражио квадратуру земљишта, то у овој прилици није пуно, јер нико не излази да лицитира и да истура толику цену сем општине београдске и по томе немамо шта да размисљамо, да ли да пристајемо на већу цену јер нема ко да нас гони, те да излицитираној цени што придајемо а од излицитиране не може се одступити.

Андра Одавић — У колико сам ја чуо, из акта и досадањег говора, овде је питање о томе, да ли ћемо дати већу цену па да управа реши да нам се имање уступи или хоћемо да останемо при цени од 21000 динара по коме је излишан говор г. Вулковића и осталих, јер ми треба да решимо, да ли ћемо дати што већу цену од излицитиране или не.

Ја мислим, да одбор треба да донесе једногласно одлуку да не да ни 5 пара више. Ако управа фондова хоће да уступи по излицитираној цени, нека уступи, а ако неће до воље јој стоји.

Др. Марко Леко — Као члан комисије ја знам да на страни дунавској тражећи не би могли да нађемо згоднијег места него што је ово, за потребу, коју општина има да намири.

Добро би дакле било да се ово имање одкупи, али кад су овакви неповољни услови за откуп стављени општини, онда мислим, да пре него што прекинемо ову ствар, одредимо једну комисију, која ће да оде код г. министра привреде и да му опширно представи целу ствар, а министар ће, уверен сам, прелругојачити своје решење и одобрити лицитацију без оних услова.

Никола Вулковић — Ја кад сам о тој ствари говорио замислио сам, да не треба понуди-

ти већу цену с тога што сам имао прилике да неколико година будем у тој Цехановој кући, јер сам тамо млео брашно у сувачи и знам, да не може ни преп на кући да се одржи од силног ветра а не може се чак ни храна да одгесе стоци, ни да јој се полаже. То је један врло незгодан богаз за ову потребу. Треба дакле имати ту околност на уму и пре него што се реши ова ствар, да се то испита.

Стеван Чађевић — Ја мислим, да одбор треба да каже, да пристаје на излицитирану цену да не да ништа више.

Раденко Драговић — Ја држим, да је оправдано што г. Вулковић каже, и знам, да је и држава тамо правила неке оборе, па да су јој празни. Да се не би опег тако што и нама десило нарочито што кланице остају сталне, ја мислим, ка би пре него што се утроши оволика сума, треба да се промислимо да ли је место подесно за кланицу.

Милутин Марковић — О покренутом питању и ја ћу да кажем две три речи. Напомене које су учинили Вулковић и Радовановић нису без значаја за ову ствар, али пошто је то питање решено и на основу тог решења присутљено лицитацији онда те напомене долазе доцкан кад је имање остало на општини београдској. Преко тих напомена ми сад морамо прећи и имати их у виду при непосредном решењу о месту за подизање кланица. То што се, при решавању питања оће ли се узети за општину Цеханово имање, говорило и о месту за кланицу неће ни уколико сметати да се реши да се кланица подигне на другом подеснијем месту.

Што се тиче саме цене ми не можемо више ни о њој говорити, јер је општина дала највећу цену која се могла дати само да би се управа сачувао капитал; али ако се и што више тражи и општина у неку руку уцењује онда треба одговорити управи да општина имање не мора купити, кад се од ње тражи већа сума по што је на лицитацији то имање изашло.

Др. Милан Радовановић — У прилог Вулковићева говора имам да кажем да је врло важна околност ветар. Ви се добро сећате да су пре две године подигнути обори код чукарице с тога што би обори на Дунаву били на незгодном месту због ветрова који стоци веома шкоде. Ако би општина подигла кланице то би веома много коштало јер би она морала да прави заклоне и да тиме брани стоку од студа. Ја мислим да без мало озбиљније студије неби требало решавати о тој ствари.

Мата Јовановић — Кад је требало одредити ме то за Кланице онда се није говорило о канализацији Београда јер није било изгледа да ће је бити. Кад сад имамо већ извршен водовод и кад је у току да се и канализација изврши ја напуштам своје гледиште о положају за кланице и заузимам друго са свим супротно. Ја сам скоро, ове године, имао прилике да видим неколико кланица у већим европским варошима и оне су тако рећи подигнуте у самим варошима само што нечистоћа има добар одвод те се сва езира и тако ни мало не шкоди здрављу ни хигијенским условима становништва. Кланице дакле могу бити много боље направљене кад се канализација изврши и ја налазим да ће мо ми за њих имати подесније земљиште.

Председник — Пристајете ли да се више не да од излицитиране цене? (пристајемо) Десета учитељска скупштина има да се састане 5 Јула ове год. у Београду. Досад су од сваке општине добијали помоћ у којима су своје скупове држале и сад је друштво молило да му и опш-

тина Београдска укаже помоћ од 1000 дин. (секретар чита молбу)

Ја мислим кад су друге општине много мање од београдске указивале помоћ овоме удружењу да би и ми требали да му укажемо јер су учители својим радом показали да умеју да служе народној задаћи онолико колико се то захтева од образованих људи. Друштво што више ради да прибере и здружи и растављене и раздвојене наше другове — нашу браћу ван границе Краљевине и по томе наша је задаћа у толико већа да их на путу остварења тог важног задатка помогнемо. Ја држим да их треба што више да потпомогнемо те да се они у што већем броју у Београду састану и разговоре.

Има општина као што је н. пр. Пештанска, која и мање важна удружења као што су удружења гимнастичка а ђачка, потпомажу јер рачунају да их тиме храбре у раду националној задаћи и одушевљавају их за бољитак отаџбине, Београд као средиште свега бољег у Србији, треба да предначи у овоме погледу другим варошима.

Има реч г. Мата Јовановић.

Мата Јовановић — Моју реч сада уступајем г. Љуби Јовановићу,

Љуба Јовановић — Ја не бих имао о овој ствари, скоро шта више да кажем, јер је председник општине довољно казао и истакао потребу помоћи учитељском удружењу. Само ћу толико додати, да ми не смемо да се оглушимо о ову молбу, у толико мање што се свако место из унутрашњости одазивало друштву кад му се оно обратило за помоћ ради држања своје скупштине у томе месту. Шабац, Крагујевац, и т. д. све те мање вароши од Београда, указивале су потпору друштву па и ми стога треба да му укажемо. Разуме се да је то невоља што не располажемо кредитом за ову помоћ; али и без тога ја мислим да треба да истакнем потребу те помоћи па да нађемо начина одкуда да је дамо. Ја могу ово да поменем Има учитеља који нису још видели Београда, јер сви они нису свршили учитељску школу овде, те и с те стране добро би било да им се укаже помоћ да виде Београд те би тиме били и интереси наставе и други обзир задовољени. Тако би исто био омогућен долазак и учитељима са стране на земљиште наше краљевине а сигурно је да би Срби који би дошли у Београд, не би отишли одавде мање Срби него су дошли.

Мата Јовановић — Господо ја нећу да говорим о потреби да се ово да, јер признајем да од кад су учитељска удружења покренута да су она доносила увек велике користи нашој основној настави, него имам да питам од куда да се та помоћ да. Ја мислим да са решењем ове ствари не смемо одлагати јер одбор који чини припрему за дочек своји чланова мора да зна средства с којим може да располаже. Ја мислим да ће те се сложити са мном да ми сад решимо да се та помоћ да а да оставимо председништву да изнађе позицију из које да се да.

Председник — Па лепо колико де одредимо на ту цел.

Чује се (500, 600, 1000 дин.)

Добро да ставим на гласање ко је за то да се да 600 дин. гласаће за 600 дин. а ко је за 1000 дин гласаће за 1000 дин. и т. д.

(Гласало је дванаест чланова за 1000 дин. а осам за 600 дин.) дакле усвојено је да се да учитељском удружењу 1000 дин.